

Etiopští učitelé se učí učit

Společnost Člověk v tísni postavila na východě Afriky už 20 škol. Jenže nové budovy zdejším dětem vzdělání samy o sobě nezajistí. Stejně důležitou roli hraje kvalita samotné výuky a dobří učitelé.

Děti ze základní školy v etiopském městečku Halaba stojí kolem stolu, na němž jsou různé baňky a tekutiny. Začíná praktická hodina chemie. Dnes budou probírat filtraci a různé typy znečištění vody. Vyučování v této škole, kterou dlouhodobě podporuje Člověk v tísni, se snaží o názornost a interaktivní přístup. Na většině dalších škol v Etiopii je ale základním stavebním kamenem memorování. Děti nad probranou látkou nemusí přemýšlet, prostě jen opakuji, co jim učitel říká.

20

**tolik škol již postavili pracovníci
organizace Člověk v tísni
v africké Etiopii.**

Češi se proto snaží v Etiopii zavádět moderní vyučovací metody. Stovky pedagogů prošly kurzem, kde se doslova učili, jak učit. V první řadě je důležité, aby žáky vyučování bavilo a sami se ho účastnili. Proto česká organizace motivuje učitele k tomu, aby používali pomůcky při výuce, pracovali s žáky ve skupinkách nebo je nechali zpracovávat referáty. „Pomáháme žákům učit se samostatně. Roste jim sebevědomí, jsou kreativní, umí se vyjádřit.

Ve škole v etiopské Halabe mají díky podpoře z ČR počítačovou učebnu.

Foto: Tereza Hronová

Nebojí se zeptat ostatních, když neznají odpověď,“ říká učitel Workicho Shukur o moderních vyučovacích metodách.

Ve škole na předměstí Halaby mají díky podpoře od České rozvojové agentury (ČRA) dokonce počítačovou učebnu. Češi inspirují etiopské školy také v zakládání volnočasových kroužků nebo pořádání třídních schůzek. V sou-

časnosti se Člověk v tísni zaměřuje rovněž na inkluzivní vzdělávání. „Odstraňujeme fyzické, sociální i psychologické bariéry, které brání dětem s tělesným, ekonomickým či sociálním znevýhodněním základní školu navštěvovat,“ říká Jan Blinka z ČRA. Chodit do školy touží všechny etiopské děti. Vědí totiž, že vzdělání je pro ně jednou z cest z bludného kruhu chudoby.

Tereza Hronová, Člověk v tísni

Češi pomáhají gruzínským včelařům

Boris Goksadze se naučil včelařit od svých předků. Archeologické nálezy ukázaly, že na území Gruzie tato tradice byla už před 5500 lety. Úly měla Borisova rodina od pradávna, tak jako mnoho dalších z vesnice Lukuni v Gruzii. V regionu Rača se včelám daří – je tu příznivé klima i původní horské louky.

Včelstvo ovšem nikdy nedalo tolik medu, aby Boris Goksadze pohodlně uživil svou rodinu. Pak ale přišel Člověk v tísni a místním včelařům navrhl, aby společně vytvořili družstvo. Kromě toho jim poskytl potřebná školení a moderní vybavení. Dnes Boris vydělává dvakrát tolik. Jeho 150 úlů vy-

produkuje asi 3 tuny medu za sezónu. V příštích dvou letech podpoří Člověk v tísni spolu s Českou rozvojovou agenturou včelaře v pěti gruzínských oblastech. Cílem je zvýšit kvalitu i množství jejich produktů. V hlavním městě Tbilisi by dokonce mělo vzniknout moderní vzdělávací centrum zaměřené na chov včel.

„Náš stát není tak bohatý, proto je pro nás důležitá podpora ze zahraničí. Děkujeme moc lidem z ČR, bez jejich pomoci bychom určitě nebyli tam, kde jsme dnes,“ říká včelař Boris Goksadze a zároveň nám hrdě ukazuje barely s medem, které se v blízké době chystá prodat.

Tereza Hronová
Člověk v tísni

Speciální příloha vychází v rámci projektu, který byl podpořen z prostředků České rozvojové agentury a Ministerstva zahraničních věcí ČR v rámci Programu zahraniční rozvojové spolupráce ČR.

LIDÉ S POSTIŽENÍM dokáží mimo ústav často vést běžný život. Tento pán v chráněném bydlení chová slepice.

Foto: Petr Štefan

Stigmatizace lidí s různým postižením stále přetrvává

Alžběta Stropnická z organizace Člověk v tísni vypráví o sociálním začleňování na západním Balkáně.

Doba, kdy byli lidé s fyzickým či duševním postižením automaticky zavíráni do ústavů a společnost je diskriminovala, je za námi. Jsou ovšem země jako Srbsko nebo Bosna a Hercegovina, které podobný vývoj teprve čeká. „Česko jim tak může předávat své zkušenosti se sociálním začleňováním,“ říká Alžběta Stropnická, která dlouho řídila mise Člověka v tísni na Balkáně.

Jak to vypadá v takovém ústavu sociální péče na Balkáně?

Žije tam pohromadě několik set lidí, v těch největších dokonce až tisíc. Člověk o ničem nerozhoduje sám. Režim je často přizpůsoben klientům s nejtěžším postižením, což v praxi třeba znamená, že i ti s lehkým postižením nesmějí používat vidličku a nůž a celý život jí pouze mletou stravu. Nebo že se všichni společně sprchují každé úterý a jindy se to nesmí. Lidé nemají své osobní věci, nosí erární oblečení. K pohybu mimo ústav potřebují povolení. Proto se snažíme, aby se transformovaly ústavy

sociální péče, aby vznikalo více komunitních služeb, jako jsou denní centra, chráněná bydlení a pracovní příležitosti. Po odchodu z ústavu se život lidí zásadně změní a jsou šťastnější.

1000

až tolik lidí žije pohromadě v největších balkánských ústavech sociální péče.

Podobná změna systému je ale velmi náročná – legislativně i finančně...

Ano, my jsme ale přesvědčeni, že má každý právo žít běžným životem. Není pravda, že chráněné bydlení je dražší než ústavní péče. Každý klient tak dostává přesně takovou službu, jakou potřebuje.

Jak vše přijímají lidé a příslušné orgány?

Transformace sociálních služeb není zrovna téma, které by vám pomohlo vyhrát volby,

ale místní odborníci naše zkušenosti velmi vítají a my se je snažíme podpořit ve vyjednávání o komunitních službách. I u nás máme ústavy a ještě je co vylepšovat, ale už jsme ušli velkou část cesty a můžeme inspirovat jiné. Navíc Česká republika má na Balkáně tradičně velmi dobré jméno a představuje mnohem srozumitelnější příklad než by jím byla taková Austrálie.

U nás jsou populární tréninkové podniky, např. kavárny či chráněné dílny, kde pracují lidé s různými typy postižení. Nalezneme podobná místa i v Srbsku nebo Bosně a Hercegovině?

Snaha o sociální podnikání se sice v těchto zemích už místy objevuje, ovšem na Balkáně nemají zákony o sociálním podnikání, které by to umožňovaly. Navíc většina lidí s mentálním postižením je plně zbavena svéprávnosti, což v praxi znamená, že nejsou zmocnění dělat žádné právní úkony, tedy ani legálně pracovat. Když nemohou podepsat smlouvu, nemohou

Speciální příloha vychází v rámci projektu, který byl podpořen z prostředků České rozvojové agentury a Ministerstva zahraničních věcí ČR v rámci Programu zahraniční rozvojové spolupráce ČR.

samozejmě dostávat ani plat, nemají nárok na dovolenou či důchod. My se proto dlouhodobě zaměřujeme na to, aby byla našim klientům svéprávnost alespoň částečně vrácena a oni se tak mohli začleňovat do běžného života.

Celé to trochu působí jako začarovaný kruh, bez práce se přece takový člověk těžko začlení. Existuje z toho vůbec cesta ven?

V jednom z našich projektů jsme například pomáhali zprostředkovávat něco jako rekvalifikační kurzy. Například paní, která má kadeřnictví nebo cukrárnu přijala člověka s postižením, a od Člověka v tísní dostala finanční odměnu za to, že se mu věnovala a naučila ho něco nového. Na Balkáně je postižení bohužel stále veliké tabu a existují zde silné předsudky. Finanční motivací tak odpadla první bariéra, aby byl klient přijat. Jakmile ho pak poznali,

zjistili, že je to člověk jako každý jiný a že se není čeho bát. Spousta klientů potom na místě, kde prošli rekvalifikačním kurzem, zůstává a pomáhají tam jako neformální dobrovolníci. Bohužel nemají smlouvu a většinou nedostávají plat, ale už jen to, že se cítí být užiteční a setkávají se s kolegy a zákazníky, je pro ně velmi prospěšné.

Proč vlastně ve společnosti stále převládají takové předsudky?

Lidé se bojí toho, co neznají. U nás to bylo dříve úplně stejné. Stačí se zeptat někoho, kdo byl před 30 lety jako dítě umístěn v Jedličkově ústavu. Přestože byly tyto děti „jen“ fyzicky postižené, byly zavřené za plotem a nesměly si hrát se zdravými dětmi. A přesně to způsobuje stigmatizaci. Když se budou zdraví lidé a lidé s postižením potkávat od malička ve školce, ve škole nebo pak jako kolegové v zaměstnání, nikomu to nebude připadat divné. Proto Člověk v tísní v Kosovu podporoval inkluzivní vzdělávání dětí s mentálním postižením a dětí z etnických minorit.

Co vy osobně považujete za skutečný úspěch? Jsou výsledky vaší práce už nějak vidět?

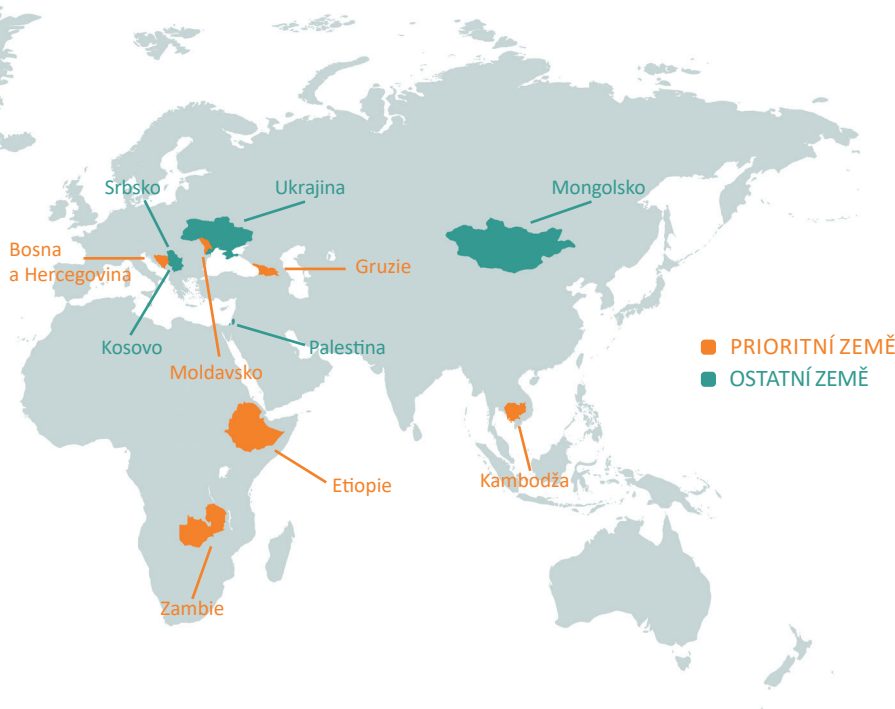
Ano. Pro nás je totiž největším úspěchem každý, kdo se přestěhuje do chráněného bydlení a žije spokojeně. Je skvělé vidět člověka - který byl třeba 30 let v ústavu - sedět doma, vařit kávu a péct buchtu.

*Monika Ticháčková
Člověk v tísní*

ČESKO POMÁHÁ

Už 10 let se Česká rozvojová agentura stará o konkrétní podobu české zahraniční rozvojové spolupráce, tedy projektů v zemích, jako je například Etiopie, Moldavsko, Gruzie nebo Kambodža. Úspěšně předáváme mimo jiné i transformační zkušenosti, které Česko nabylo při přechodu k demokracii. Nabízíme partnerským zemím takové nástroje a řešení, která reflektují jejich potřeby, kapacity a stav rozvoje. Pro to, aby rozvojové projekty fungovaly, je velmi důležitá znalost skutečných potřeb místních lidí. A to mnozí naši partneři splňují, jelikož v jednotlivých zemích dlouhodobě fungují. Proto při realizaci projektů aktivně spolupracujeme jak s neziskovým, tak i s soukromým sektorem. Také díky této dobře nastavené spolupráci s našimi partnery je ČR v oblasti zahraniční rozvojové spolupráce vnímána jako efektivní a empatický dárcce. A věřím, že tomu tak bude i nadále. *Pavel Frelich, ředitel ČRA*

MANDLE patří mezi nejvýživnější potraviny na světě.

Foto: Natalia Gabru

Moldavsko objevuje ekologické zemědělství

Skupina lidí, kterou přivezl minibus z Kišiněva, usedá na barevné deky ve stínu mandloní. „Mandle jsou jednou z nejvýživnějších potravin na světě,” dozvídáme se při ochutnávce delikates, jako je například zelené mandlové pesto. Jsme na pikniku na ekologické farmě mladého páru – Tanyi a Igora – na jihu Moldavska.

Mladá farmářka právě servíruje svůj sladký moučník – jak sama říká, marcipán je jednou z jejích nejlepších lahůdek. Po práci v mandloňovém sadu se Tanya ráda pouští do kulinářských experimentů s touto plodinou. Zatím vaří jenom pro rodinu, přátele a návštěvníky. Takové pikniky pořádané v různých částech Moldavska jsou stále oblíbenější. Cílem je propojit spotřebitele a ekologické producenty. Vzájemně pak diskutují o tom, jak se organické potraviny pěstují a zákazníci si mohou nakoupit produkty „rovnou z pole“. Na šíření povědomí o ekologickém zemědělství v Moldavsku se díky podpoře od České rozvojové agentury a USAID dlouhodobě podílí také Člověk v tísni.

Půda je to jediné, co nás tu drží

Moldavsko je i přes drobný pokrok stále nejchudší zemí Evropy. Odhaduje se, že každou hodinu opouští zemi kvůli vidině lepšího života a pracovních příležitostí v zahraničí až čtyři lidé. Tanya a Igor také zvažovali emigraci z Moldavska. Pak se jim ale naskytla možnost koupit si pozemek nedaleko rodné vesnice. „Naše půda je to jediné, co nás v Moldavsku drží. Tahle farma je pro nás jako dítě. Chceme vidět, jak roste,” říká Igor a dodává, že odchod mladých lidí do zahraničí je skutečně jedním z největších

problémů, kterému země čelí. Přestože je farma vzdálená více než dvě hodiny jízdy od Kišiněva, Tanya a Igor v něm stále žijí. Život na vesnici si totiž zatím nedokážou představit. Poté, co se v roce 2007 zavřela poslední vinice kvůli ruskému embargu, ve vesnici už nikdo nezůstal. Dům Igorových rodičů je poslední obývaný v celé ulici. „Mladým lidem, toto místo vůbec nic nenabízí. To je důvod, proč dojíždíme,” dodává Igor.

15

**tolik let pracuje společnost
Člověk v tísni v Moldavsku.**

Když na podzim znovu navštěvujeme farmu, bere nás Tanya do jednoduchého skladu z vlnitého plechu, který si postavili díky podpoře od společnosti Člověk v tísni. Sklizené ořechy tu teď čekají na rozlousknutí a následný prodej. „Dřív jsme mandle sušili v domě našich rodičů. Jak si jistě umíte představit, během sezóny byly ořechy úplně všude: v podkroví, v koupelně, okolo postele i pod ní. Bylo to šílené,” směje se Tanya. Pěstování mandlí se zdá být dobrým nápadem. V Moldavsku je po nich vysoká poptávka a v Evropě je na trhu nedostatek všech druhů

ořechů. Největší trh s jedlými ořechy, více než 40 % světového importu, představuje EU, která je tak pro pěstitele zajímavou exportní příležitostí. Tanya a Igor ovšem ještě nejsou připraveni své ekologicky vypěstované mandle vyvážet. „Produkce ještě není dost velká. Zatím můžeme všechno, co máme, prodat lokálně. Většinu prodáme na zemědělských a potravinových přehlídkách. Kilogram loupaných ořechů stojí zhruba deset euro,” říká dvojice.

Investice do budoucna

Člověk v tísni v Moldavsku pracuje už 15 let. „Moldavsko má ohromný potenciál. Místní obyvatelé ale potřebují naši podporu a odborné znalosti, které jim Česká republika může díky vlastním zkušenostem poskytnout,” popisuje Elena Terzi, vedoucí programů Člověka v tísni v Moldavsku. Ekologické zemědělství představuje pro Moldavsko, kde je jedna z nejkvalitnějších půd na světě, černozem, nejen možnost dobrého výdělku, ale i zlepšení životního prostředí. Přes 660 moldavských farmářů dostalo od české organizace teoretická a praktická školení i potřebné vybavení pro správné pěstování a zpracování bio produktů. Mezi nimi i Tanya a Igor, pěstitelé bio mandlí.

Veronika Semelková, PROBIO

Speciální příloha vychází v rámci projektu, který byl podpořen z prostředků České rozvojové agentury a Ministerstva zahraničních věcí ČR v rámci Programu zahraniční rozvojové spolupráce ČR.

